

Lars Poulsen
Medlem af Inatsisartut, Siumut

Besvarelse af § 37 spørgsmål nr. 051-2023 om Østgrønland

14-03-2023
Sagsnr. 2023 - 4695
Akt nr. 22645810

Kære Lars Poulsen

Tak for dine spørgsmål, som du har stillet i henhold til Inatsisartuts forretningsorden. Jeg vil besvare dem herunder.

Postboks 1029
3900 Nuuk
Tlf: +299 34 50 00
Email: ikin@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Der er indhentet svarbidrag fra Formandens departement, Departementet for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender samt Departementet for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel i forhold til spørgsmålene 1, 2, 3, 7, 8 og 9.

Spørgsmål 1: Hvilken Naalakkersuisoq er den øverst ansvarlig for at Selvstyreloven bliver fulgt?

Svar:

Den øverst ansvarlige af Naalakkersuisut er den til en hver tid siddende Formand for Naalakkersuisut, som også har Selvstyreloven som ansvarsområde.

Spørgsmål 2: Hvor ligger den juridiske ansvar for folkeretten, blandt andet ifølge Lov om Grønlands Selvstyre?

Svar:

Naalakkersuisut har ansvaret på sagsområder, som er overtaget af Grønland, og kan indgå i folkeretlige aftaler efter bestemmelserne i Lov om Grønlands Selvstyre. Danmark har dog stadig et grundlæggende folkeretligt ansvar som stat på grønlandsk overtagne sagsområder, idet Grønland ikke er en suveræn stat.

Når det vedrører sagsområder, der ikke er overtaget, har den danske regering det fulde folkeretlige ansvar.

Spørgsmål 3: Hvis der er et ønske fra de oprindelige folk, og folk, iblandt befolkningen i Østgrønland (*Tunu*) for beskyttelse, blandt andet gennem ILO 169 lovgivningen, og Oprindelig Folks Rettigheder, Hvad kræves der for at få den ønskede beskyttelse? *Heri kræves klart besvaret juridiske muligheder.*

Svar:

Da der er en uoverensstemmelse mellem den grønlandske og den danske version af spørgsmålet, vil svaret taget udgangspunkt i forståelsen af den grønlandske version, hvorfor spørgsmålet på dansk forstås som således: *Såfremt det kræves at befolkningen i Østgrønland (Tunu) opnår beskyttelse som et særskilt oprindeligt folk og som et folk f.eks. under ILO-konvention nr. 169 bestemmelse og i henhold til oprindelige folks rettigheder, hvad vil det så kræve af tiltag?*

Først og fremmest skal det slås fast, at befolkningen i Østgrønland er beskyttet under bestemmelserne i ILO's konvention nr. 169 om oprindelige folk og stammefolk. Ved Kongerigets ratificering af konventionen i 1996 afgav Danmark en erklæring, som også var støttet af det daværende Naalakkersuisut og Inatsisartut, hvor det bl.a. fremgår: "I Danmark findes der kun et indfødt folk i konvention nr. 169's betydning. Det drejer sig om den oprindelige befolkning i Grønland eller Inuit."

Den erklæring er Naalakkersuisut enig i. Dette gælder uanset de regionale forskelle i vores meget store land med hensyn til f.eks. sprog-dialekter, naturgivne livsvilkår, erhvervsforhold og transportforhold. Naalakkersuisut mener derfor ikke man kan opdele det grønlandske folk i tre eller flere særskilte folk eller oprindelige folk.

Det er Naalakkersuisuts opfattelse, at et krav om at blive anerkendt som et særskilt oprindeligt folk teoretisk set godt kan indbringes for domstolene. Dog tvivler Naalakkersuisut stærkt på, at et sådant krav vil nyde nogen støtte. Her er Naalakkersuisuts forståelse baseret på det, som kan udledes af relevant dom fra Højesteret (2003) og en beslutning i ILO's styrende organ (2001).

Det gælder også selvom om både Højesterets dommen og ILO's beslutning vedrørte Inughuit specifikt i den såkaldte Thule/Hingitaq53-sag, om hvorvidt indbyggere (Inughuit) fra det nedlagte Uummanaq (det gamle Thule) udgjorde et særskilt folk. Det skal her kort bemærkes at den sag ikke kun drejede sig om spørgsmålet om anerkendelse som et særskilt oprindeligt folk.

Højesteret tog bl.a. i sin dom i sag 489/1999 og 490/1999 (Hingitaq53/Thule-sagen) stilling til ILO's konvention nr. 169's artikel 1 (om hvilke grupper som konventionen finder anvendelse på¹), hvorom den (Højesteret) udtalte, "at det afgørende for at en gruppe kan

¹ ILO-konvention nr. 169

Artikel 1

1. Denne konvention finder anvendelse på:

- a) stammefolk i selvstændige lande, hvis sociale, kulturelle og økonomiske forhold adskiller dem fra andre dele af det nationale samfund, og hvis status reguleres helt eller delvis af deres egne sædvaner eller traditioner eller af særlige love eller forskrifter,
- b) folk i selvstændige lande, der betragtes som tilhørende et oprindeligt folk, på grund af deres nedstamning fra folk, som beboede landet eller en geografisk region, som landet tilhører, på tidspunktet for erobring eller kolonisering eller oprettelse af de nuværende statsgrænser og som, uanset deres juridiske status, opretholder nogle af eller alle deres egne sociale, økonomiske, kulturelle og politiske institutioner.

2. Identificering af sig selv som tilhørende et oprindeligt folk eller en stamme skal betragtes som et grundlæggende kriterium for fastsættelse af de grupper, som bestemmelserne i denne konvention finder anvendelse på.

3. Anvendelsen af udtrykket »folk« i denne konvention skal ikke fortolkes som havende konsekvenser for så vidt angår rettigheder, der måtte være knyttet til dette udtryk i henhold til folkeretten.

betegnes som et oprindeligt folk, er, at denne gruppe besidder bestemte kvaliteter, der gør det muligt at adskille den fra andre folk". Dvs. at det ikke var muligt at adskille Inughuit fra andre grønlandere/ Kalaallit.

I ILO's beslutning lød det bl.a., at "der ikke er noget grundlag for at betragte indbyggerne i Uummannaq-samfundet som et "folk", der er adskilt fra og forskelligt fra andre grønlandere", og at "det område, der traditionelt bebos af inuitterne, er blevet identificeret og består af hele Grønlands territorium".

Naalakkersuisut arbejder til stadighed for at sikre, at vi som grønlandske Inuit beskyttes af og kan nyde menneskerettighederne, også som de er udtrykt i ILO's konvention nr. 169 og i FN's erklæring om Oprindelige folks rettigheder. Og i det arbejde er forbud mod diskrimination på ethvert grundlag, herunder også uanset hvor i Grønland man kommer fra, eller hvilken dialekt man taler, et absolut princip.

Spørgsmål 4: Ifølge Inatsisartutlov om sprogpolitik, er sproget der tales i *Tunu* et af tre (3) hoveddialekter i Grønland, men i lovgivning står det ikke klart at det er et sprog for sig selv. Hvis det sprogligt skal blive mere officielt, heri at det ikke blot skal kaldes en dialekt, men klassificeres som et sprog for sig selv, hvilke love skal der ændres?

Svar:

I henhold til § 20 i Lov om Grønlands Selvstyre (Lov nr. 473 af 12/06/2009) er der indsat bestemmelse vedr. sprog, og deri er det bestemt, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland.

Dertil er der fastsat bestemmelser i Inatsisartutlov nr. 7 af 19. maj om sprogpolitik om det grønlandske sprog. I § 3 er det bestemt, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland og anvendes i offentlige forhold. I § 3, stk. 2 står der, at det grønlandske sprog består af tre hoveddialekter. Det er de dialekter, der tales i Avanersuaq, Tunu og Kitaa.

I bemærkningerne til Inatsisartutloven er det nærmere beskrevet, hvad det grønlandske sprog består af. Her blev det også beskrevet, at det grønlandske sprog består af tre hoveddialekter, og at der herudover findes adskillelige dialektvariationer indenfor disse hoveddialekter.

I bemærkningerne til inatsisartutloven er det desuden beskrevet, at det skrevne grønlandske sprog er standardsproget, og dette er et fælles skriftsprog på grønlandsk. Skriftsproget tilhører ikke nogen enkelt dialekt, men blev opbygget gradvis med indflydelse af den central vestgrønlandske dialekt. Det er det sprog, som alle uagtet egen dialekt anvender i skrift.

Derimod er det talte sprog ureguleret. Enhver kan anvende sig egen dialekt i tale.

Ifølge definitionen af det grønlandske sprog i inatsisartutlov om sprogpolitik, så er østgrønlandsk dialekt en del af det grønlandske sprog, og dermed indgår i definitionen om, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland.

I forhold til spørgsmålet om hvis den østgrønlandske dialekt skal blive mere officielt, og at det ikke blot skal kaldes for en dialekt, men klassificeres som et sprog for sig selv, kræver ekspertvurdering herom. Derudover vil det kræve en omfattende analyse og vurdering ift. det økonomiske og administrative konsekvenser, hvis den østgrønlandske dialekt skal klassificeres som et sprog for sig selv. Ændringen vil blandt andet påvirke Lov om Grønlands Selvstyre, Inatsisartutlov om sprogpolitik, Inatsisartutlov om Grønlands Sprognævn, markedsføringslov og generelt alle inatsisartutlove, hvor det grønlandske sprog indgår i bestemmelser. Og ikke mindst i undervisningsøjemed.

Derefter vil der være behov for en politisk stillingtagen.

Spørgsmål 5: Jævnfør UNESCO, hvor sproget der tales i Tunu er klassificeret som *Definitely Endangered*, dvs. er mere truet, hvad er planerne fra Naalakkersuisut vedrørende problemstillingen? Hvis der ikke klart fremgår planer vedrørende den truede situation, kræves en redegørelse om hvorfor man ikke har klare planer.

Svar:

Naalakkersuisut er gennem medierne bekendt med, at UNESCO har klassificeret sprogene, der tales i Tunu og i Avanersuaq, i afgørende fare, samt at vestgrønlandsk er sårbart. Naalakkersuisut blev hverken hørt eller involveret i vurderingen.

Naalakkersuisut spurgte Oqaasileriffik, om de har kendskab til, hvordan UNESCO vurderer sprogenes status. Det bemærkes, at vurderingen foretages ud fra kvantitet, dvs. antallet af sprogbrugere i de enkelte sprog. Det betyder også, at vurderingen ikke er baseret på en egentlig forskningsundersøgelse over sprogenes og /eller dialekternes status. Det er klart, at vurderingen af den østgrønlandske dialekt er blevet kategoriseret som truet af UNESCO, da det er baseret på antallet af sprogbrugere. Andre sprog i verden med et begrænset antal brugere bliver netop også kategoriseret på samme måde. Og det skal man selvfølgelig også være opmærksom på.

Naalakkersuisut er bekendt med, at der foregår indsamling af grønlandske dialekter for at analysere det grønlandske sprog, finansieret af Augustinusfonden. Projektet er et tværfagligt forskningsprojekt mellem Ilisimatusarfik, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, Københavns universitet og Nationalmuseet i Danmark. Der er valgt otte steder, blandt andet Ittoqqortoormiit og Tasiilaq. De håber blandt andet, at projektet bidrager til at styrke den sproglige kulturarv i Grønland.

Den 12.-13. oktober 2022 afholdt Naalakkersuisut i tæt samarbejde med Oqaasileriffik sprogseminar med titlen: "Mål og pejlemærker i udviklingen og forskningen af vort sprog". Seminaret bliver fulgt op af en sprogkonference som skal foregå den 29.-30. marts 2023 i Nuuk med titlen: "Mål og pejlemærker i brugen og undervisningen i vort sprog". Formålet er at evaluere på brugen af det grønlandske sprog og udarbejde anbefalinger til den fremtidige udvikling af sproget. Temaerne vil blandt andet gå på brugen og undervisningen i grønlandsk i folkeskolen, uddannelsesinstitutionerne og medierne. Det forventes, at der blandt andre emner bliver oplæg om dialekternes indflydelse på skriftsproget.

Spørgsmål 6: hvilke planer har Naalakkersuisut for, at sikre og udvikle kulturmæssige rettigheder vedrørende befolkningen i Tunu? Heri spørges udelukkende om Tunu, dvs. befolkningen i Østgrønland, hvorfor man udelukkende kræver svar vedrørende dem.

Svar:

Det grønlandske folk har lige rettigheder, hvad angår kultur i alle dele af landet.

Derudover har Grønland bl.a. tiltrådt FN-konventioner om kulturelle emner, som f.eks. Antidoping, Verdensarv, Immateriel kulturarv, og Kulturel mangfoldighed.

Dertil kan det oplyses, at der er mulighed for at søge om optagelse på både UNESCOs verdensarvsliste samt immateriel liste, hvis der er elementer, man mener kræver særlig beskyttelse i forhold til Østgrønland.

Spørgsmål 7: Hvilke planer har Naalakkarsuisut vedrørende mulighederne for kommunedeling, heri en særskilt kommune i Østgrønland, samt hvordan har man tænkt sig at bidrage hvis ønsket? Hvis der ikke foreligger planer beder klargørelse af manglen.

Svar:

Naalakkarsuisut og samtlige borgmestre aftalte til Politisk Koordinationsgruppemøde i februar 2023, at der nedsættes en arbejdsgruppe der blandt andet skal kigge på spørgsmålet om kommunedeling.

Desuden har Inatsisartut vedtaget på EM2022/93, at der udarbejdes en evaluering af den kommunale struktur med udgangspunkt i borgernes erfaringer med og oplevelse af, hvad de eksisterende rammer betyder for borgerbetjening og nærdemokrati. Til brug for evalueringen skal der gennemføres en borgertilfredshedsundersøgelse med deltagelse af et geografisk repræsentativt udsnit af landets befolkning. Evalueringen skal omdeles til Inatsisartut senest under EM2024.

Spørgsmål 8: Der er for nyligt kommet en kraftig udmelding fra en grønlandsk forsker blandt andet om, at den Østgrønlandske (Tunu) befolkning oplever politisk undertrykkelse. Deler Naalakkarsuisut den holdning? Heri kræves et klart ja eller nej, og hvis ikke man kan komme med så klart en udmelding kræves forklaring af hvorfor man er i tvivl.

Svar:

Grønland er et demokratisk samfund, hvor enhver er lige for loven. Alle, der opfylder de lovmæssige krav, der stilles i loven, har ret til at stemme og stille op til Inatsisartutvalg og kommunalvalg.

Naalakkarsuisut betjener hele det grønlandske samfund og arbejder på at styrke fællesskabet og sammenhængskraften her i landet, hvor alle har mulighed for at deltage i samfundet og udfolde deres potentiale på lige fod.

Naalakkarsuisut har ingen grund til at betvivle forskerens udtalelser om, at Østgrønlandere føler undertrykkelse og marginalisering fra Vestgrønlandere. Formanden for Naalakkarsuisut ser frem til, at befolkningen drøfter forskerens anbefalinger, når Ph.d.-afhandlingen er færdig. Naalakkarsuisut arbejder for lighed for hele befolkningen, uanset hvor i landet borgerne bor. Dette skal ske med respekt for de lokale traditioner og dialekter.

Spørgsmål 9: Mener Naalakkarsuisut, at Naalakkarsuisut og Kommunerne gør nok, for at adressere forskellene hos den grønlandske befolkning, heri den oprindelige befolkning?

Svar:

Der er forskel mellem den grønlandske og den danske udgave af spørgsmålet, hermed besvares den grønlandske udgave. Naalakkersuisut mener, at arbejdet med at værne om særlige befolkningsgrupper i vores land altid skal kunne vurderes og gøres bedre, særligt med henblik på efterkommere, således traditioner, sprog, identitet, kultur, viden, ophav og særligt medbestemmelse opretholdes og beskyttes.

Med venlig hilsen

Peter Olsen